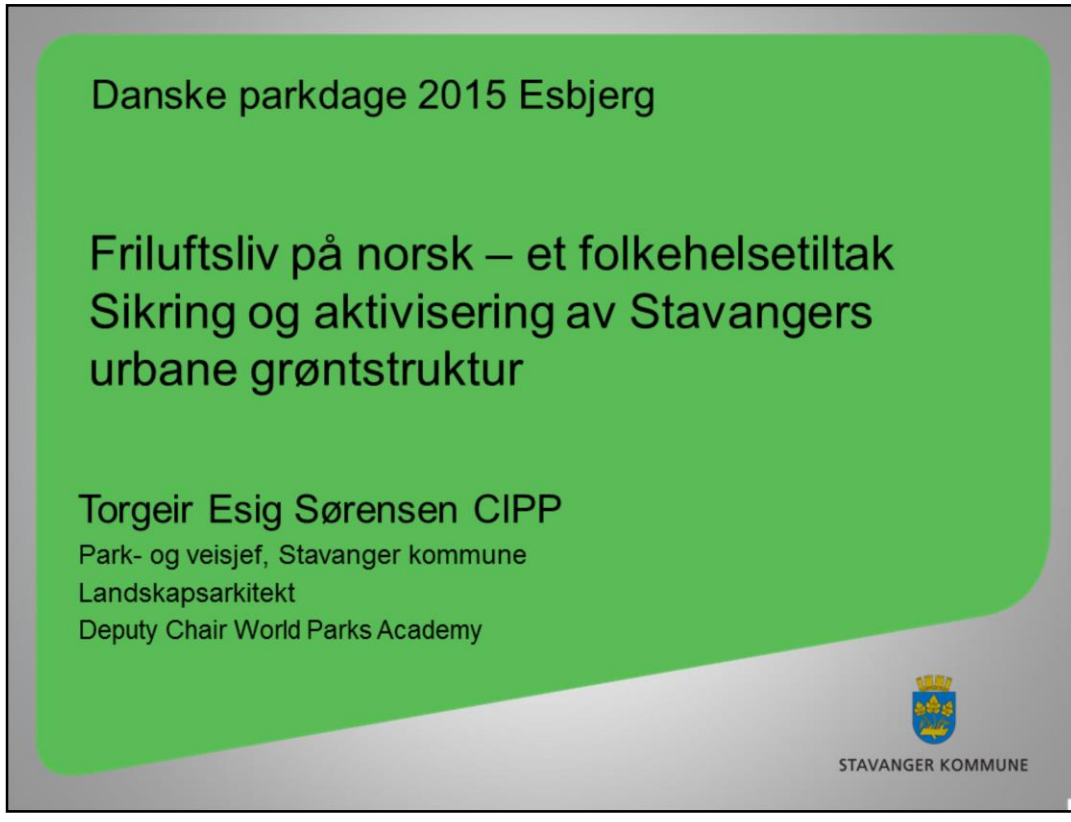

Først av alt, tusen takk for at jeg får komme her, for å fortelle den fantastiske historien om sikring og tilgjengeliggjøring av grøntstrukturen I Stavanger.
Jeg har jobbet i Stavanger kommune siden 1980. Et lite avbrekk i 1995-97, men fra 1988 var jeg miljøvernsjef i kommunen og siden 1995 har jeg vært parksjef, oftest i kombinasjon med andre funksjoner, slik som nå; park – og veisjef. Av alle de jobbene jeg har hatt opplever jeg kombinasjonen av park og vei som særdeles inspirerende. Park og vei i Stavanger kommune har ansvar for forvaltning og utvikling av alle kommunale utearealer, så som: parker, friområder, veier, plasser og torg, lekeplasser, utendørs idrettsanlegg, skolegårder og utearealer ved andre formålsbygg. Alt som skal skje i Stavangers uterom må innom vårt kontor for vurdering og godkjenning.

Jeg har også hatt en del sentrale verv innen faget, først nasjonalt, slik som i Bad, park og idrett i Norge, siden internasjonalt i International Federation of Parks and Recreation Administration, den organisasjonen som siden i vår heter World Urban Parks.
Min og min avdelings inspirasjon og mulighetsbetraktninger baserer seg blant annet på tanker og ideer fra kolleger og byer spredt over hele kloden, men Danmark er kanhende den største internasjonale bidragsyter. På et slikt grunnlag har vi utviklet våre egne konsepter.

Jeg er ganske stolt over å kunne presentere historien fra min hjemby, Stavanger, om hvordan byen gjennom de siste 50 årene har utviklet en enestående urban grøntstruktur, en grøntstruktur som i stor grad er blitt arenaen for innbyggernes daglige fysiske aktivitet og naturopplevelser, en arena som blir stadig viktigere for folkehelse og livskvalitet.

Jeg har deltatt i denne utviklingen fra forskjellige posisjoner de siste 35 år. Jeg kommer til å fortelle historien slik jeg har opplevd den. Andre vil kanhende ha andre versjoner, men uansett hvordan historien blir fortalt så er jo resultatene de samme. De finnes der ute i byen, på nettet og i folks hoder.

Hvorfor urban grøntstruktur?
Mer enn 50% av verdens befolkning bor i urbane områder. I Norge er det bort imot 80% som bor i det som FN definerer som urbane områder.
Det er gjort mange studier som viser at kontakt med natur, naturopplevelser, fysisk aktivitet i naturomgivelser, bare det å kunne se et tre fra din sykeseng er svært viktig i folkehelsearbeidet.
Naturopplevelser og fysisk aktivitet i grønne omgivelser er beviselig godt for både kropp og sjel.
Sosiale møteplasser ute, i parker, på plasser, torg og i naturen, er viktig for folks helse og velbefinnende.
Derfor er det så viktig å skaffe våre innbyggere disse mulighetene for nærkontakt med natur i det daglige.
Derfor er de viktig å sikre og gjøre tilgjengelig en sammenhengende grønn opplevelsesmulighet som en del av den urbane infrastruktur.
Derfor har det, og er det viktig for Stavanger å sikre og tilrettelegge en sammenhengende urban grøntstruktur.

Og for å ta konklusjonen først: Stavanger har fått det til. Stavanger har gjennom 50 år utviklet og tilgjengeliggjort en grøntstruktur som gjennomvever hele byen.

Spørsmålet er, kan andre lære noe av det som har skjedd i Stavanger?
Eller kan noen bli inspirert av det som har skjedd i Stavanger?

Jeg håper i alle fall at jeg klarer å vise at det som Stavanger har fått til er et resultat av en villet utvikling. At det har vært noen tanker bak, at det har vært politisk tydelige mål, og at det har vært en kompetent administrasjon som har gjennomført de vedtatte mål.

Jeg vil starte historien i 1965, forklare litt om de hendelsene og gjennombruddene opp gjennom årene som jeg tror er viktigst, og så avslutter jeg med nærfriluftslivs- og folkehelseprosjektet 52 hverdagsturer. 52 hverdagsturer er et tiltak som på en inspirerende måte presenterer de grønne opplevelsesmulighetene for byens beboere.

Hvordan kunne Stavanger, den tettest befolkede byen i Norge, byen med minst tilgjengelig grønne arealer pr innbygger, ende opp med å bli den kommunen som tilbyr flest T-merkede turveier og flest km T-merkede turveier I Norge?
Det høres ikke helt riktig ut når man også tar i betraktning at Stavanger arealmessig er en av Norges minste kommuner.
Uansett, det er riktig, og jeg skal fortelle historien om hvordan jeg <u>tror</u> det skjedde.

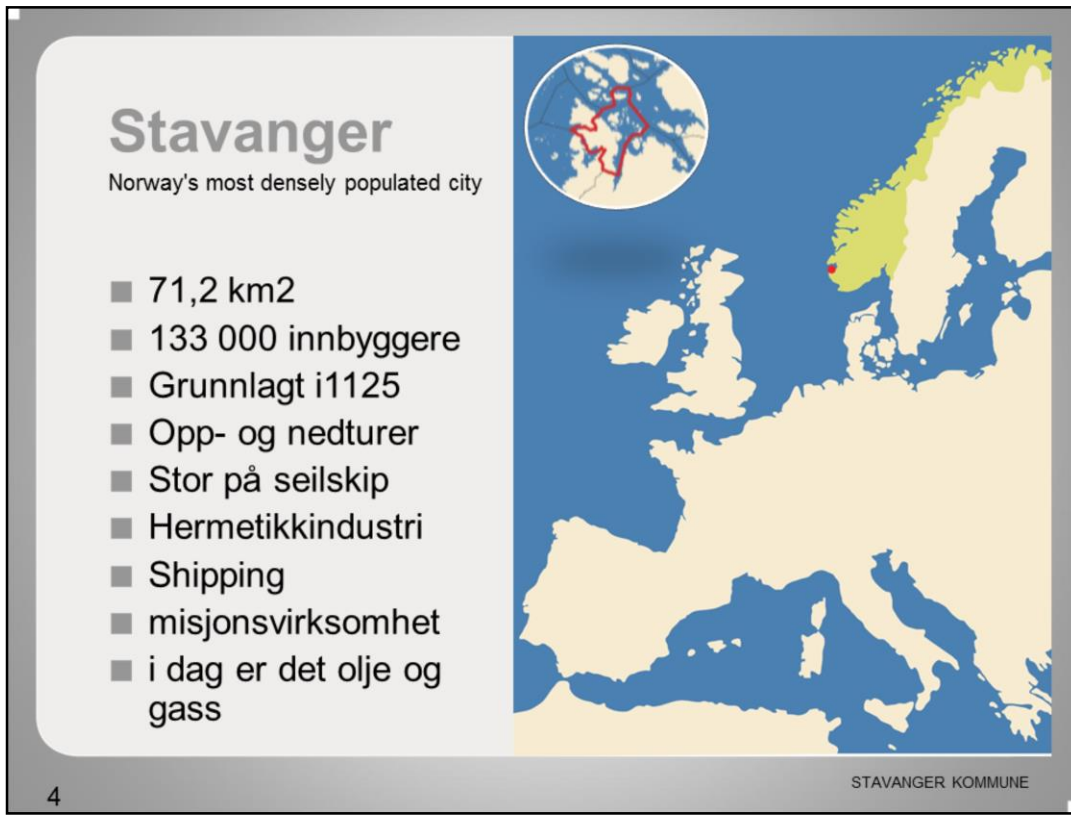

Først litt bakgrunn om Stavanger.
Stavanger er den fjerde største byen i Norge med sine 133 000 innbyggere, administrasjonssenter for Rogaland Fylke og senter for et urbant område med mer enn 250 000 innbyggere. Stavanger ligger ved kysten sør-vest i Norge, ikke så langt fra Shetland, Scotland eller Danmark.
Ca. 70 km^2 landareal.
Offisielt grunnlagt i 1125, da en biskop av britisk herkomst fikk midler av kongen til å bygge en katedral. Kongen, som selvfølgelig på den tid var katolsk, ville skille seg fra sin kone, og det var ikke så lett å få kirkens aksept for det. Derfor importerte han en biskop fra England og ga ham en startkapital mot en godkjennelse av skilsmissen. Katedralen er fremdeles byens viktigste identitet.
Stavangerområdet har hatt mange opp- og nedturer gjennom hundreårene, men har alltid vært internasjonalt orientert.
Vikingtiden var en storhetstid, men tok slutt
Seilskuteperioden var stor, men tok slutt
Stavanger har alltid hatt blikket utover, mot havet, mot resten av verden, og har blant annet vært det norske hovedsenteret for kristen misjon i Afrika og Kina
Hermetikkindustrien var virkelig stor, og med den også grafisk industri, men det tok også slutt.
Matproduksjon, fiskeri og fiskeoppdrett betyr likevel stadig mye for byens næringsliv.

Så da oljen ble funnet rundt 1970, var Stavanger en fattig by: Shipping på nedtur og hermetikkindustrien i ruiner. .

Oljen har ført til høye skatteinntekter, men samtidig en sterk avhengighet av internasjonale konjunkturer.

Akkurat nå går det nedover.

Friluftslivskulturen i Norge
Vi ser gjerne på oss selv som svært miljøvennlige, veldig glad i natur og utendørs aktivitet, og i veldig god form. Vi løper i fjellene og går turer i naturen. Barna våre må tilpasse seg denne kulturen så fort de er i stand til å bære en ryggsekk.

Og mer enn 80% av oss bor i urbane områder. Vi er utsatt for alle de livsstilsykdommer som herjer blant store deler av verdens befolkning i dag.
Med andre ord; vi er vel stort sett som andre.

7 Vi har ikke slike strender i Stavanger STAVANGER KOMMUNE

Det er virkelig mye naturområder i Norge.
Strender, fjell og vidder.
Men sånn er det ikke i Stavanger.
Stavanger består for det meste av urbanisert lavland og noen vernede landbruksområder, høyeste punkt er 135m over havet.
Vi har ikke Jærens lange sandstrender i Stavanger, men vi har dem fra en halv til en hel times kjøretur unna.
Og vi bruker dem til rekreasjon, hele året. Så pass mye at jeg vil si at turgåing på Jærens sandstrender er en del av vår identitet.

Men dette foregår sort sett på søndagen, og i liten grad på vanlige hverdager.

8 Ikke dette heller STAVANGER KOMMUNE

VI har ikke slike fjellområder i Stavanger heller,

Men vi har dem en times kjøretur unna, og vi bruker dem ivrig, man bare i weekenden.

De fleste byer i Norge på 80 – og 90-tallet var opptatt med å sikre grønne korridorer fra den bebygde by og ut til det vi kaller «marka».
Det er bare det at Stavanger hadde ikke slike markaområder i sine omgivelser.
Derfor ble det selve de grønne korridorene i den bebygde by som i stor grad måtte tjene som vår bymark.

Før jeg starter historien om utviklingen av den grønne strukturen og de 52 hverdagsturene i Stavanger, må jeg dele noen få glimt av mulig innhold i den her omtalte grønne urbane strukturen med dere.
Jeg tror nok at dere vil nikke gjenkjennende til det meste, idet jeg tror at vi i Stavanger er relativt mainstream når det gjelder forståelsen av dette begrepet.
Men altså, likevel for å minne oss på noen muligheter:

En strand, en badeplass, en tursti langs sjøen i grønne omgivelser. Bebyggelsen ligger like bak trærne. Dette bildet har vært ett av våre gode «salgsargumenter» for den sammenhengende grøntstrukturen. Alle ville jo ønske å ha en slik mulighet i sin umiddelbare nærhet.

Vi trenger mange venner av parker og friområder, mange venner av den urbane grøntstruktur dersom vi skal motstå det alltid tilstedeværende utbyggingspresset.
En måte er å sikre folk adgang til utsiktspunktene og sørge for at utsikten blir bevart.

Fra et naturvernområde midt i byen. Sikret mot inngrep, men også gjort tilgjengelig for naturinteresserte observatører. Her kan naturens gang observeres. Et viktig tiltak i den løpende kampen mot biologisk analfabetisme.

En latterlig dårlig utstyrt lekeplass i et gatetun. To stk. lekeapparater fra Kompan, et par benker, en sandkasse og to trær. Men en viktig sosial møteplass, og en del av den sammenhengende grøntstrukturen, slik vi ønsker å se det.

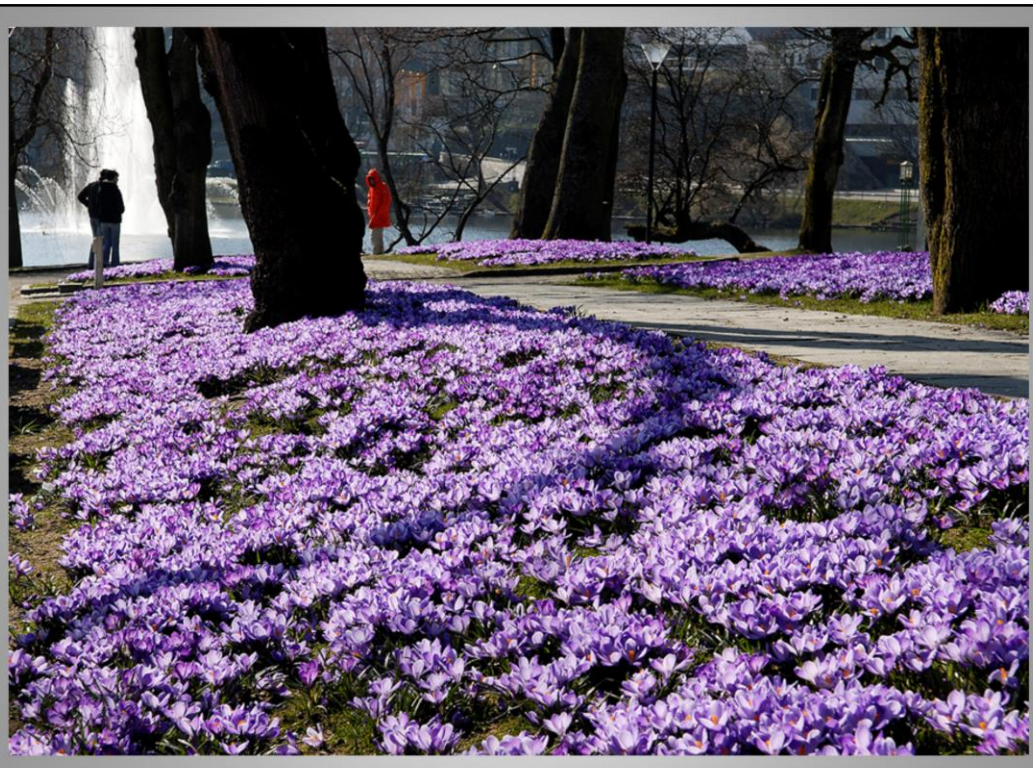

14 Vakkert i sentrum gir glade mennesker STAVANGER KOMMUNE

Vakre opplevelser på vei til jobb gir gladere og mer produktive mennesker. Vi må sørge for at våre parker og friområder også formidler slike vakre opplevelser.

Treningsapparater langs turveier og i parker øker verdien for brukerne, og gir over tid positive effekter for folkehelsen.

16 Friområdene må gi opplevelsesmuligheter i all slags vær STAVANGER KOMMUNE

Opplevelse av naturkreftene gir dypere forståelse av våre omgivelser og gode historier til de kommende leirbål.

17 Fotballbaner er en viktig bestanddel i vår grøntstruktur STAVANGER KOMMUNE

Fotball, selvfølgelig. Vår største idrett, både for jenter og for gutter. Over alt hvor det er en grønn flate.

De over 260 kommunale lekeplassene, egentlig kvartalslekeplassene, tilbyr mange muligheter for lek, aktivitet og sosiale møter. Vi har planer, og har i noen tilfeller startet en utvikling av lekeplassene til mer allmenne sosiale møteplasser med muligheter for både lek og opphold. Her liggermange ubrukte muligheter.

Selv om Stavanger er Norges tettest befolkede kommune har vi betydelige naturverdier og grønne opplevelsesverdier.

Dette er et glimt fra Hafrsfjorden en stille søndag morgen. Turveien langs stranda på kommunalt friområde, sikrer slike opplevelser for framtiden - og du må bruke beina for å nyte dette gratis. Den historiske dybden er stor. På 800 tallet var dette den plassen i Norge som hadde høyest tetthet av leidanger.

20 Restaurert kulturlandskap STAVANGER KOMMUNE

21 Parker STAVANGER KOMMUNE

Skolegårder er en viktig del av grøntstrukturen,

Ofte godt tilrettelagt som møteplass og som arena for fysisk aktivitet.

23 Vannene STAVANGER KOMMUNE

24 Skog STAVANGER KOMMUNE

25 En kultplass i grønne omgivelser STAVANGER KOMMUNE

En promenade langs de gamle havneavsnitt er etablert på begge sider av Vågen. Innlemmet i den blå/grønne strukturen.

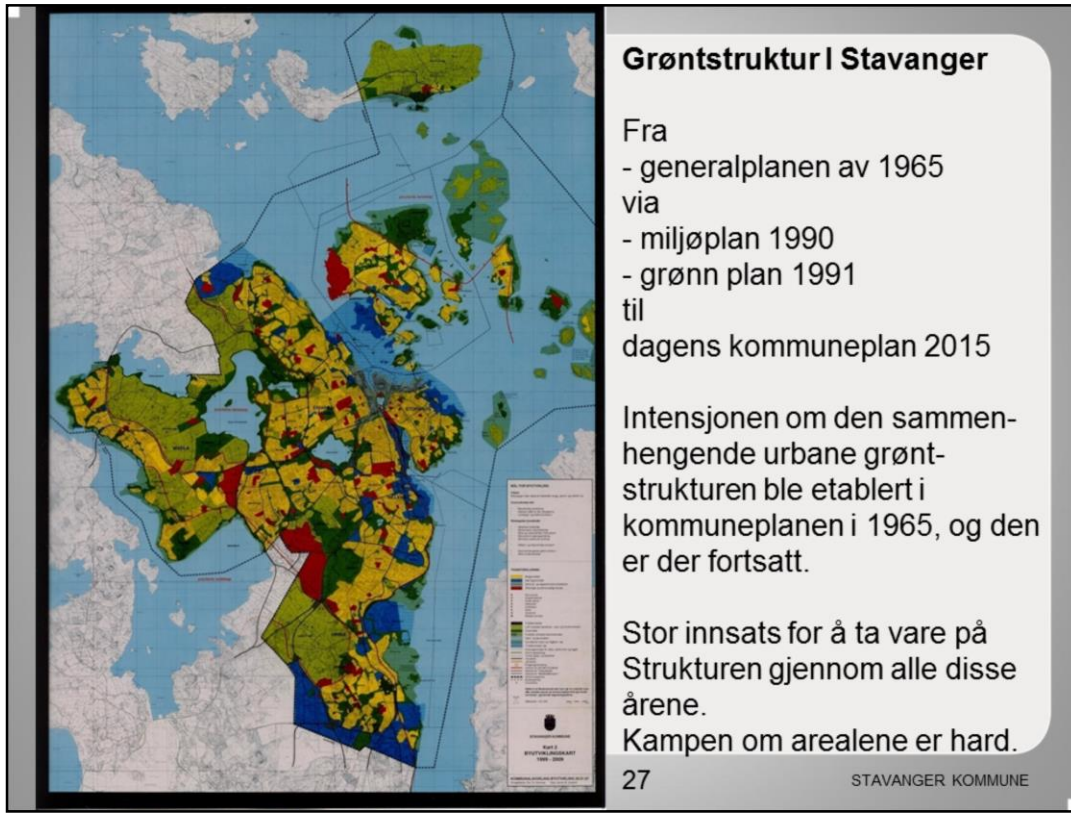

I denne sekvensen skal jeg gjennomgå noen av de, etter min oppfatning, viktigste skrittene i arbeidet med sikring, tilrettelegging og tilgjengeliggjøring av den planlagte grøntstrukturen

Trinn 1
Vi skal tilbake til 1965. Det er 50 år siden.
Dette året vedtok bystyret i Stavanger sin første generalplan etter den da nye Plan- og bygningsloven. Det var i denne planen at Stavanger kommune for første gang fastla den sammenhengende grøntstrukturen i en by som snart skulle få en voldsom utvikling.
Jeg har ikke undersøkt nærmere hvordan den tids administrasjon og politikere kunne komme på å lage så mange genial streker på kommuneplankartet. På den andre siden er det jo ikke så lenge siden. Det var jo lenge etter at København hadde vedtatt sin fingerplan, lenge etter at Oslo hadde vedtatt sin plan for de kommende grøntdragene, slik som den som har resultert i den fantastiske Akerselvaparken, eller den grønne plan for Tromsøya i sentrum av Tromsø, en plan hvor de siste, og vanskeligste tiltakene er under etablering i dag.
Men framsynte var de i 1965. Utfordringen etterpå har vært å realisere planen.

Trinn 2
Turveien rundt Stokkavatnet – alle turveiers mor
Denne turveien ble tilrettelagt på slutten av 70-tallet. Rundt hele vår største innsjø, i overkant av 8 km lang turvei. Det foregikk en stor interessekamp før dette. På den ene siden grunneiere og de som ønsket å beholde naturen og kulturmarkene rundt Stokkavatnet urørt, på den andre siden dem som mente at det var viktig å tilrettelegge slik at flest mulig kunne få glede av en slik turmulighet.
Vel, etter hvert ble turveien utviklet til en slik standard som framgår av bildet, fullført på begynnelsen av 80-tallet. Bredden, 220 til 250cm, gjør den til en sosial møteplass, du kan gå to og to og samtale, og likevel er det plass til å komme forbi.
Før turveien ble tilrettelagt tok kan hende opp til 50 mennesker turen rundt vannet en fin søndag, etter at turveien var fullført økte antall brukere en fin søndag til mer enn 3000.

I dag er turveien rundt Stokkavatnet en viktig arena for daglig fysisk aktivitet og en viktig sosial møteplass, 8050m lang and 2,5m bred.

Trinn 3
Ut over 80-tallet fulgte en massiv satsing på utbygging av det grønne turveinettet. Turveinettet var i all hovedsak nedfelt i kommuneplanen. De planlagte grønne turveiene som gikk i kommunalt eide friområder og grøntdrag ble bygd. Men siden mange av de kommuneplanlagte grøntområdene var i privat eie, så manglet mange viktige forbindelser.
Etter hvert gikk derfor utbygging av turveinettet sent, og det begynte å bli tydelig at skulle man lykkes i gjennomføring av kommuneplanen, så matte det sterkere virkemidler til.

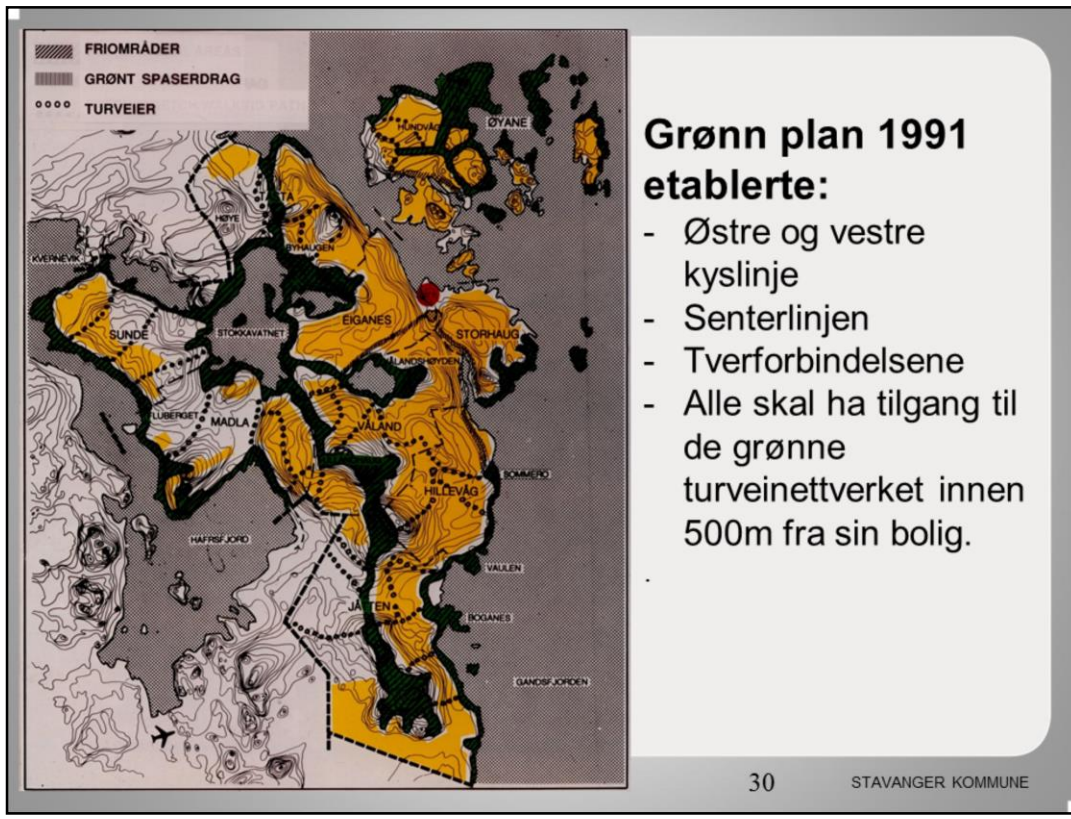

Trinn 4

Grønn plan ble vedtatt I 1991.
Den slo fast at alle innbyggere skulle har adkomst til det grønne turveinettverket innenfor en avstand på 500m og at turveien skulle ha en sammenhengende lengde på minimum 3 km.
Grønn plan løftet kommuneplanens grøntstruktur fram på nytt, etablerte de grønne østre og vestre kystlinjene, senterlinjen og tverrforbindelsene i planen, men også i bevisstheten hos mange politikere, innbyggere og i den kommunale administrasjon.

Det var like etter dette at vi sluttet å klage over at Stavanger var den byen i landet som hadde i særklasse minst tilgjengelig friareal pr innbygger.
Inspirert av et dansk selskap, begynte vi å bruke et nytt slogan: «Sannsynligvis den beste urbane grøntstruktur i verden», og så føyde vi til: «når kommuneplanen er gjennomført»

Vi oppdaget vel etter hvert at det var lettere å få oppslutning om en mulig suksess, enn å få suksess med den negative påpekningen om at vi var dårligst i klassen.

“Trehusbyen” i Stavanger består av 9000, hovedsakelig trehus bygd før 1920. et er Skandinavias og muligens Europas største samling av slike trehus. Det er en annen historie som jeg ikke skal komme inn på her.
«Trehusbyen» er bygd etter en kvartalsstruktur og gjør det krevende å etablere sammenhengende grøntstrukturer inn mot sentrum.
For å klare å skape slik sammenheng etablerte Grønn plan «grønne promenader». Dette er boliggater i den gamle kvadraturen hvor myke trafikanter skal prioriteres og gatene skal ha et grønt preg.
Bortsett fra skilting for syklister og turgåere, er lite gjort i disse gatene ennå.

Trinn 5
Friluftspakken 1992-95

Fra 1991 fikk forståelsen av muligheten for å virkeliggjøre et sammenhengende grønt turveinettverk gjennom hele byen flere og flere støttespillere. Det var i denne forbindelsen vi begynte å omtale våre grønne korridorer som vår bymark. Det var en ny måte å illustrere vår virkelighet på som også sentrale myndigheter fant interessant.

Stavanger var på denne tid også en av de 90 kommunene i landet som var med på utprøving av nye måter å organisere kommunal miljøforvaltning på. Stavanger var en MIK-kommune.

MIK- kommune, en «u-norsk» arealstruktur, ny Grønn plan gjorde det interessant å prøve ut friluftspakkekonseptet i Stavanger kommune.

Miljøverndepartementet/Direktoratet for Naturforvaltning tilbød oss kr 6 mill. over tre år for sikring og tilrettelegging av friområder forutsatt at vi gikk inn med like mye selv. Altså kr 12 mill. over tre år. Ikke alle verdens mye penger, men kommunen hadde svak økonomi på begynnelsen av 90-tallet og lite aktivitet på investeringer i friområder, slik at dette var en real boost for den grønne sektor. Signaleffekten, måten arbeidet ble organisert på, med topp politikere og administratorer i styringsgruppa for prosjektet, gjorde at effekten ble mye større enn hva beløpet skulle tilsi.

Friluftspakken resulterte i mange flere meter turvei, innløsning av flere regulerte friområder som hadde vært i privat eie, og, framfor alt: Vi fikk det første vedtaket om ekspropriasjon eller tvangsinnløsning av et rent friområde, en trang grønn korridor, hvor vi skulle fram med en turvei.

Det som gjør dette til et særlig viktig gjennombrudd for den grønne infrastrukturen, var at kommunen var politisk ledet av den konservative siden, partier som er kjent for å forsvare den private eiendomsretten sterkt.

Men her vant altså hensynet til grøntstrukturen og livet mellom husene i framtidens by over etablert partiideologi. Å etablere en sammenhengende grønn infrastruktur gjennom hele byen ble definert som en politisk og praktisk nødvendighet.

Trinn 6
Karistø/Madlasandnes
Mot slutten av 90-tallet fikk vi en ny demonstrasjon av den politiske prioriteringen av sammenhengende grøntstruktur og grønne turveier. På en strekning langs Hafrsfjord kalt Karistø var det 55 boligeiendommer som grenset til sjøen. En veldig smal brem langs stranden, 2 - 3 m bredde, var snaut 10 år tidligere regulert til friluftsformål, en sti langs stranden.
Da vi begynte å forberede erverv av eiendommene for å bygge den planlagte stien, fikk ordføreren snart besøk; de 55 tomteeierne og deres advokater truet med søksmål. Jeg bør nevne her at ordføreren representerte Høyre.
Imidlertid ble noen eiere i husrekken bak de 55, og rekken bak dem, og rekken bak dem og så videre, plutselig klar over at den etterlengtede stien kanskje ikke ville bli realisert. Det var nå eller aldri, de ville aldri få tilgang til sjøen hvis det ikke skjedde nå. Den folkelige «Aksjon turvei rundt Hafrsfjorden» ble dannet. To uker senere avla en liten delegasjon et besøk hos ordføreren, medbringende 1100 underskrifter i favør av stien.
Det var like før et valg, så min tolkning er at 55 tapte stemmer hvis vi bygger stien mot 1100 tapte stemmer hvis ikke, utgjorde det et ganske enkelt regnestykke.
Vel, stien ble bygget, dog begrenset noen steder til en bredde på 1m.

I tillegg til at den politiske viljen til å prioritere turvei framfor private strandtomter ble tydelig demonstrert tok de økonomiske kompensasjonene en ny retning:
Jeg tror vi aldri har etterkalkulert hele prosjektet.
Selvfølgelig fikk eierne kompensert for arealervervet etter gjeldende regler, men det som virkelig satte en ny standard var den "hardware" vi leverte: Flytting av naust, nye naust, steinmurer, trevegger, nye brygger osv.
Prosjektet viser hvor politiske viktig det sammenehengende grønne nettverket og turveiene var blitt i Stavanger.

Trinn 7 Folkestier

Rundt årtusenskiftet etablerte vi noen korte grønne rundturer på ca. 3 km lengde, en i hver bydel. Rundturene var inspirert av de irske Sli Na Slainte - et prosjekt utviklet av Irish Hearth Foundation. Folkestiene ble etablert i samarbeid med Nasjonalforeningen for folkehelsen.
Prosessen ble en inspirasjon for det som senere skulle utvikle seg til prosjektet 52 hverdagsturer.

Eksempel fra friluftskartet 2006.

Trinn 8

I 2005 var turmulighetene og sammenhengene blitt så mange og gode at vi ville gjøre noe for få folk til å oppdage de nye turmulighetene. Vi satte i gang arbeidet med Stavangers første friluftskart. Det ble utgitt i 2006, og vi distribuerte det til alle husstander i kommunen.

Men, folk fortsatte å gå de turene de var vant til .

Trinn 9
Friområdeprosjektet 2001 –
I 2001 startet et politisk initiert prosjekt for sikring og tilrettelegging av de kommuneplanlagte og/eller regulerte friområdene som fremdeles var i privat eie. Dette var arealer der det over tid hadde vist seg vanskelig å få til frivillige avtaler om grunnavståelse. Det var altså en rekke vanskelige saker som politisk ledelse ønsket å få løst gjennom et eget høyt profilert prosjekt. Prosjektet ble etablert med tre faste årsverk, en jurist som prosjektleder og ansatt i juridisk eiendomsavdeling, en reguleringsarkitekt ansatt på byplankontoret, og en landskapsarkitekt (alternerende med byggeleder) ved Park og vei. I tillegg ble prosjektet bevilget kr 10 mill. pr år. Tidvis har det blitt brukt betydelig mer det enkelte år.

Direktoratet for Naturforvaltning og Miljøverndepartementet gav mye støtte, både i ord og penger. Miljøvernministeren kom personlig og leverte vår ordfører en sjekk på kr 10 mill. i juni 2003 i forbindelse med åpningen av IFPRA Europe sin kongress.
Stavanger har i fortsettelsen fått en god del støtte til enkeltprosjekter også.

Prosjektet har løst mange utfordringer, utfordringer som har vært helt avgjørende for å gi beboerne gode muligheter for naturopplevelse, sosiale møteplasser og rekreasjon i nærmiljøet. Prosjektet har nærmest løst de aller fleste av de utfordringene som sto igjen i 2001, slik at vi nå har en sammenhengende grøntstruktur og et sammenhengende turveinett i byen. Noen få, men vanskelige strekninger gjenstår.

Da prosjektet startet var det under 30% av beboerne i byen som hadde tilgang til en sammenhengende turvei av minst 3 km lengde 500 m fra sitt hjem. Nå er vi nesten i mål.

En ny landskapspark er åpnet opp for allmennheten.

Siden så mange av de planlagte turveiene og friområdene er trange korridorer mellom sjø og bolig, ble forhandlingene mange ganger vanskelige og konfliktnivået relativt høy.
Det politiske lederskapets dedikasjon til prosjektet over lang tid, kombinert med en prosjektledelse med en uvanlig stor gjennomføringsevne, har ført til at så godt som alle saker er løst, noen av dem riktignok i rettssalen.

39

Slik ble det

STAVANGER KOMMUNE

De aller fleste saken endte i minnelige avtaler.

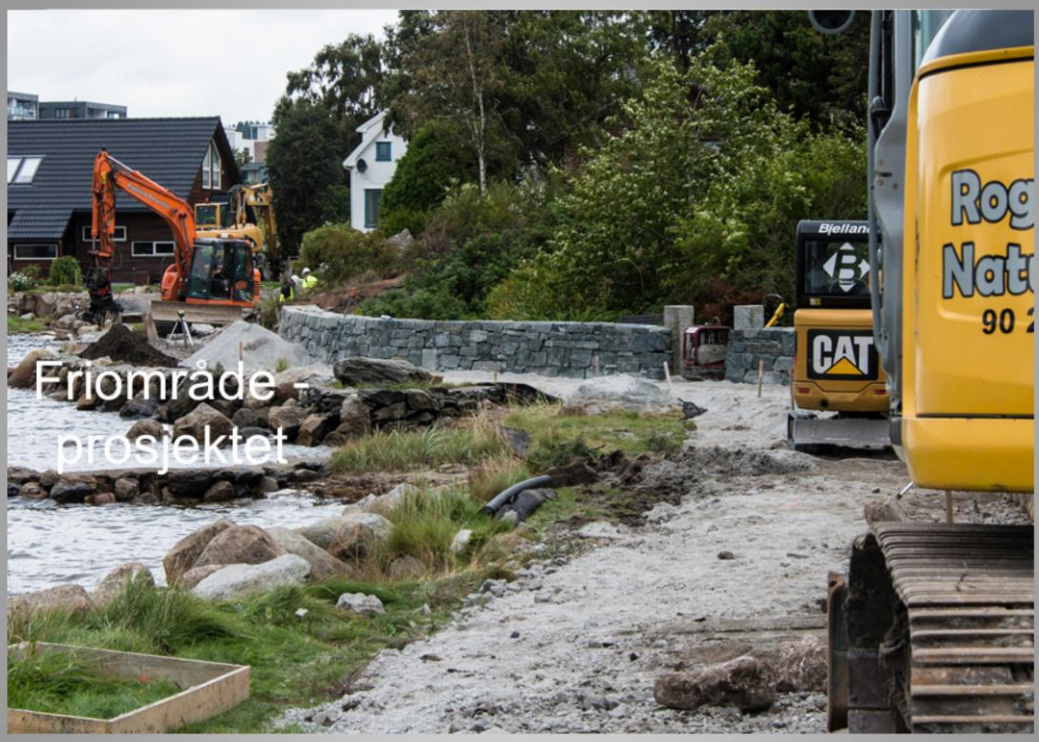

40 Turveibygging i strandsonen STAVANGER KOMMUNE

Hinnaneset

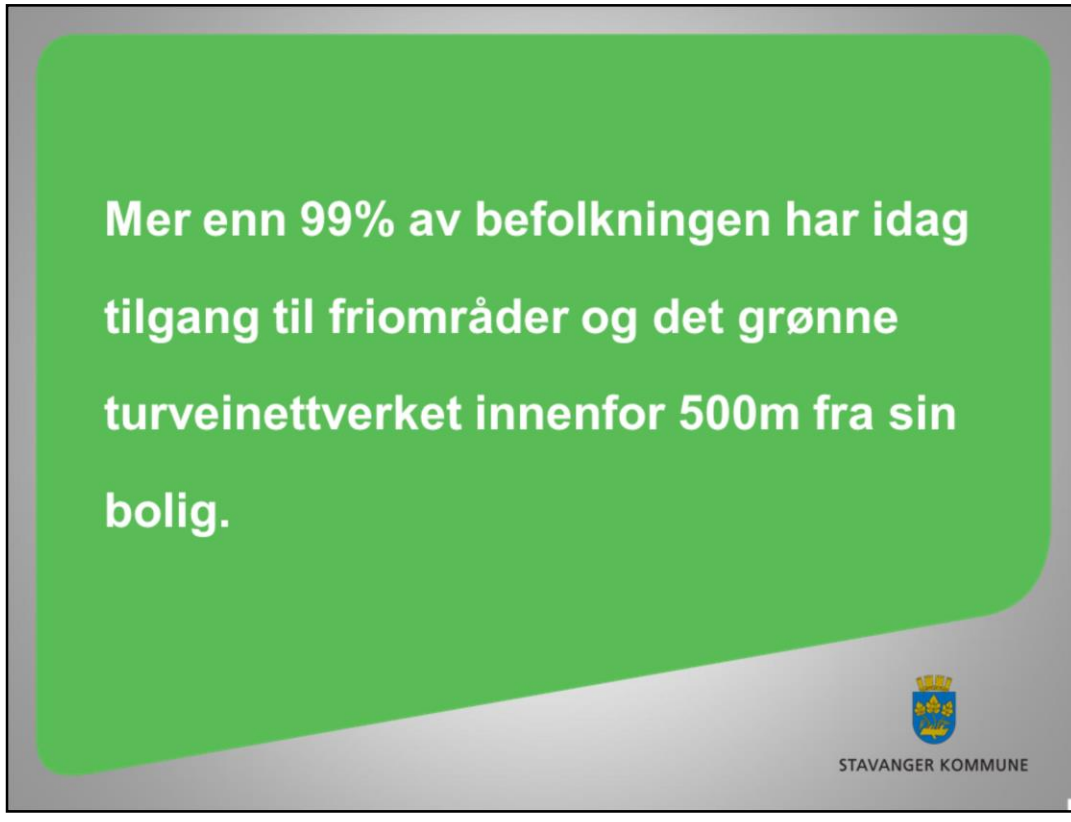

I dag
Mer enn 99 % av innbyggerne har i dag tilgang til det sammenhengende grønne turveinettverket innen 500m fra sin bolig.
Men som sagt etter at vi utga Friluftskartet i 2006 og folk bare fortsatte å gå tur der de var vant til å gå tur, begynte vi å prøve å finne ut hvordan vi skulle dele denne fantastiske hemmeligheten om «probably the best urban green structure in the world» .

Trinn 10

52 hverdagsturer
Vi begynte å teste noen alternative rundløyper i 2009. Målet var å skape noen alternativer til en av de mest populære rutene, den 8 km lange turen rundt Stokkavatnet.
Etter å ha prøvegått flere slike rundturer med gjennomsnittslengde 8 km, mage diskusjoner I "friluftsgruppen " I Park og vei, etter å ha studert stimerkingssystemer i mange land, endte vi opp med en idé om å merke 52 rundløyper spredt over hele byen, en for hver uke.

Prosjektet 52 hverdagsturer var født.
Men hvordan skulle vi få denne fantastiske nyheten ut til folk?

En samtale med ledelsen i Stavanger Turistforening, den lokale gren av The European Rambler Association gav løsningen.
De ville svært gjerne jobbe sammen med oss om et passende veimerkingssystem og ikke minst bidra med å få «markedsført» mulighetene.
Turistforeningen har den beste troverdighet når det kommer til å veilede folk i friluftsspørsmål.
Veimerkingssystemet deres, kjent fra de utallige løypene i fjellet, Den røde T har en troverdighet som ikke overgås av noen. De tilbød sin røde T sammen med en enkel pilmarkering og rutenavn. Pilmarkeringen hentet noe av sin inspirasjon fra de franske Grand Randonee.
Fra og med første uke i 2012 ble det annonsert en ny tur hver uke, ut hele året. 52 i alt. Park og vei prøvegikk og kartfestet de enkelte rutene.
Vi finansierte et halvt årsverk i Turistforeningen og de bidrog med knowhow, skaffet turverter for alle de 52 hverdagsturene og sørget for oppmerkingen av selve løypene.

Ved lansering ble alle kart og beskrivelse samtidig lagt ut på Stavanger kommune hjemmeside, Stavanger Turistforenings hjemmeside og Stavanger Aftenblad sin hjemmeside. Det var Turistforeningen som sørget for denne linken til Aftenbladet.
Kartene ble presentert som utskrivbare pdf-filer, google maps og etter hvert også gpx-filer.

Turene ble straks svært populære.

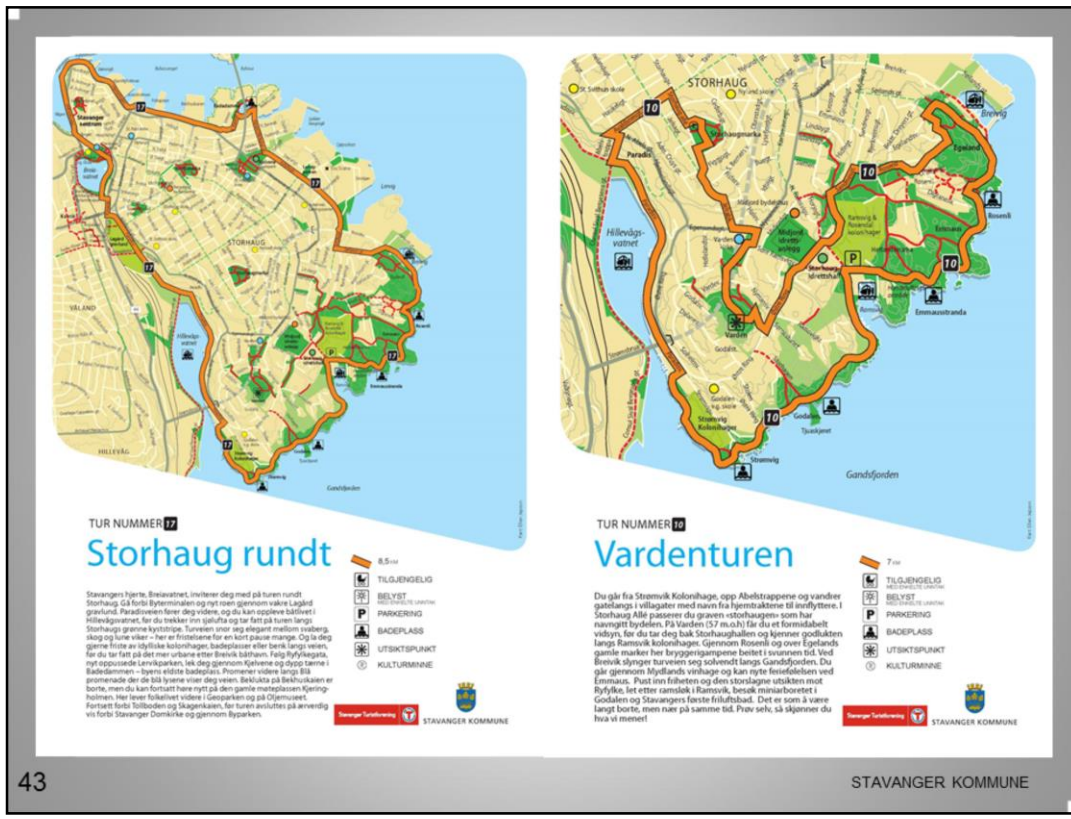

Eksempel på turkart og beskrivelse.

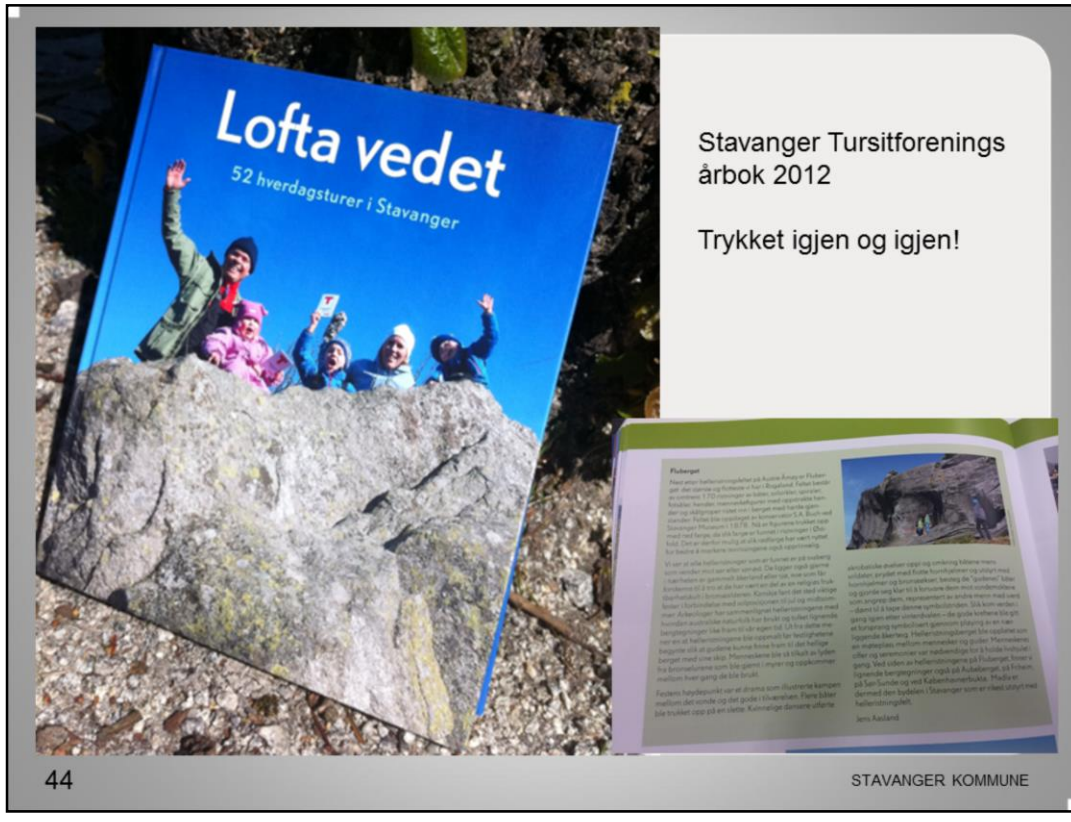

Stavanger Turistforening er kjent for sine inspirerende årbøker med vakre bilder og beskrivelser av hytter og turer I fjellet.

I 2012 var hele årboken viet 52 hverdagsturer. Det ble en vakker og inspirerende bok, og er kommet i flere opplag og hittil i 2 utgaver. Det er blitt årboken med høyest opplagstall noen sinne i Turistforeningens historie.

Merkeskiltene altså en rød T, en pil og navn og nummer på turen og en QR-kode. Via QR-koden kan kart og beskrivelser hentes direkte opp på din smart-telefon.

Virker det?
Dessverre har vi ikke foretatt tellinger av turgåere på så mange av de aktuelle løypene før vi etablerte 52 hverdagsturer. Vi er så vidt kommet i gang med å telle nå.
Vi har riktignok gjort noen omfattende tellinger i 1997 på de mest populære løypene.
Men:
- Stavanger kommunes webside for 52 hverdagsturer har de høyeste antall klikk etter barnehageopptakssiden, og populariteten holder seg.
- Vi observerer mer bruk av de «nye» turene, vi ser det på graden av slitasje.
- Reisevaneundersøkelsene har vist at gange som transportform har økt med 30% siden 2006, folk har kommet under vær med alle de snarveiene som rutene tilbyr.

- Rutene brukes aktivt av en rekke helse- og utdanningsinstitusjoner, både for fysisk og mental rehabilitering og for skolenes del til opplæring.
  - Vi får mange forslag til forbedring av turveiene, noe som viser at det er mange der ute som både bruker dem og er interesserte i dem.
- Mange deltar i konkurransen om turistforeningens premiering av de som i løpet av året har gått mer enn 30 turer.
  - og vi får fortsatt finansiert videreutvikling av opplegget.

52 hverdagsturer

Tilsammen dekker turene hele byen og bringer deg til alle de hemmelige plassene.

- de er vandringer gjennom det grønne Stavanger
- de er vandringer gjennom Stavangers historie
- de er vandringer i ditt nabolag
- de starter ved din utgangsdør
- de er virkelige hverdagsturer i ditt hverdagslandskap

De styrker byens identitet, styrker folkehelsen og er blitt sosial møteplasser.
Og de inspirerer mange nye vandrere.

STAVANGER KOMMUNE

Suksesskriterier:

Det finnes ingen Quick Fix

- En robust visjon
- Tydelig grønn struktur i kommuneplanens arealplan
- Oppfølging i alle reguleringsplaner/detaljplaner
- Sterkt og tydelig politisk lederskap
- Engasjement og gjennomføringsevne i adm.
- Det hjelper at innbyggerne etterspør resultatene
- Samarbeid med frivillige organisasjoner
- Det gjør heller ingenting om prosjektet ligger et satsingsområde til regjeringen
- og veldig praktisk om det følger noen penger med

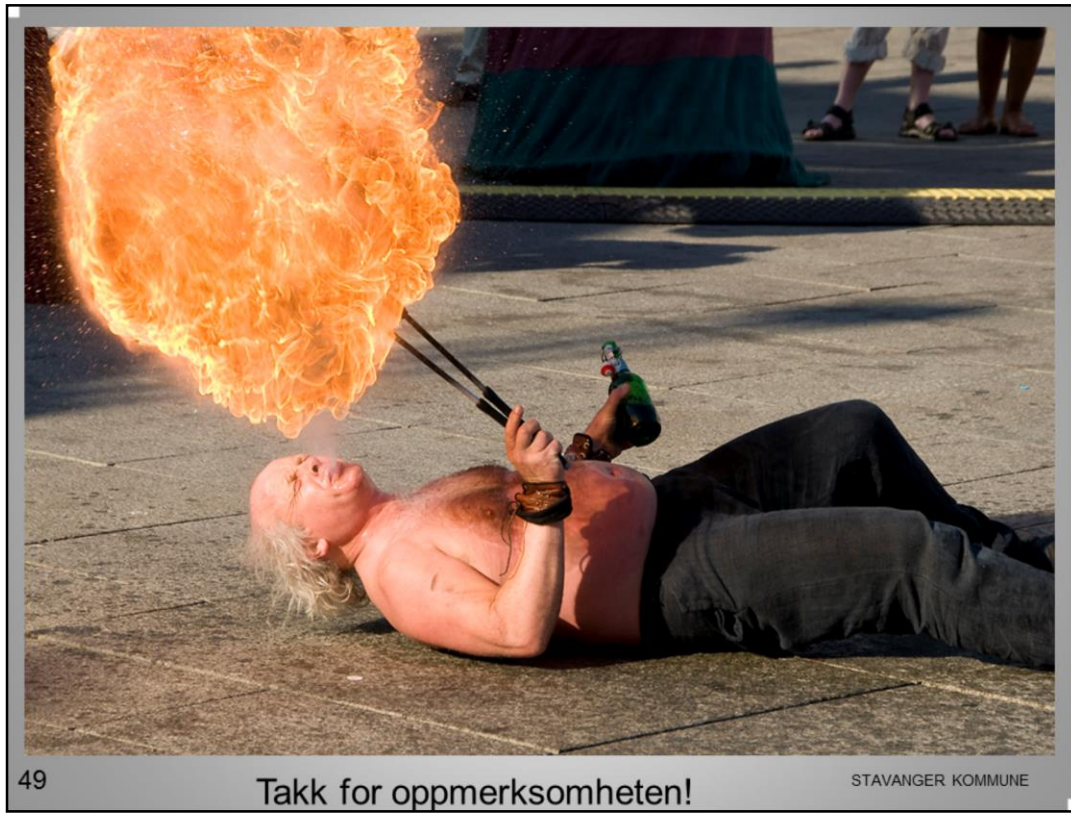

Uten et brennende engasjement fra politisk ledelse, administrasjon og frivillige organisasjoner, ingen turvei!
Takk for oppmerksomheten